

Az én obsitosom

Kora délután indult a vonat Palotabozsokról Bátaszékre. Akkor – tíz esztendeje – még indult.

Még ballagott, még döcögött, még zötykölődött. Ezen a Baranyából Tolnába tartó vasútvonalon már csak húsz kilométer volt a legnagyobb megengedett sebesség. Többet nem bírt már az elhasználódott töltés, a korhadó talpfákra csavározott rozsdásodó sín pár.

Két mínium színű, bévül olajszagú, vén vasúti kocsira várt a hol kaptatós, hol lejtős, hol hurkos kanyarokat vető, dombok, erdőcsoportok, legelők között bujkáló út. Utasokkal már rég nem telt meg a kised szerelvény, a mi kocsinkban is csupán hárman tartottunk Bátaszékre.

Egy húsz-huszonkét éves, diákforma fiú, aki az egyterű kupében, a sarokban gubbaszkodott, elmerülve egy színes magazinban, egy piros arcú, erősen kopaszodó férfi – olyan hetvenedik éve felé tartó –, még jómagam. Az öregnek az arcára volt írva, szívesen szóba elegyedne velem, hogy végigdiskurálja a két órás utat, miként egykoron az efféle vicinálisokon szokás volt.

Nem is bírta sokáig az öreg, mellém huppant a fapadra, és megtudakolta, hogy vajon nem zavar-e. És a választ meg sem várva, mindjárt közölte is velem, hogy utazásának végcélja nem Bátaszék, hanem Szekszárd. Ott is a totózó, ahol majd megvásárolja és kitölti a heti szelvényeit.

Egy bátaszéki utazásra nyilván nem készült volna fel ilyen gondosan. Szekszárd azonban város. Megyeszékhely. Ezért beretválta frissen az arcát, ezért dörzsölte be pitralonnal, ezért vett fel pantallót, kardigánt és kötött hozzá nyakendőt.

Kék szeme volt, kerek feje, pisze orra, táguló orrcimpákkal. Olyan típusú arca, amely mindig lelkesnek látszik.

– És Bátaszéken lesz csatlakozása? – elegyedtem szóba vele.

– Ha nem késünk, elérem a szekszárdi személyt.

– És ha késünk?

– Akkor elmegyek az esti busszal! Csibor Gyula, kérem, nem esik kétségbe! Nem az az ember! Húsz kilométer nekem meg sem kottyán. Pedig már betöltöttem a hetvenötödik évemet. Kinézné belőlem?

Megnyugtattam, hogy hatvanra taksáltam volna az életkorát. Hatvanra, hatvankettőre. Elégedetten biccentett a fejével.

– Azért van ez, kérem, mert mindig sportoltam. A sport megőrzi az egészséget.

– Gondolom, futballozott...

– Abból gondolja, hogy totózni megyek? Hát fociztam is, hogyne. De nem ez volt a fő sportágam. Lehetett volna, csak máshogy alakult. Tudja, a totózás nekem időtöltés. Minden héten vonatra ülök. Mindig máshová megyek. Most Szekszárdra, máskor Bajára, Pécsre vagy Kiskunhalasra. Felváltva látogatom őket.

– Az asszony engedi?

– No hát nem örvend, de belátja, hogy ötvenöt évi házasság után ennyi jár nekem. Amikor ellenkezett, megkérdeztem tőle, hogy el akar tenni kompót-

nak az őszibarack és a körte mellé. Mert akkor én elnémulok, és ülök a dunsztos üvegben, amíg meg nem érek.

– Ez hatott?

– Mi hat az asszonyánál? – hunyorított rám. – De hát látta, hogy elszánt vagyok, azon túl meg okos asszony. Okos sváb asszony. Megértette, hogy ha hetente egyszer útra kelek, akkor a többi napon békén maradok.

Varázslatos tájon jártunk. Egy-egy domb tetejére felcihelődve, úgy éreztem, mintha repülőgépen ülnék. Alant a tolnai mezők, fészekaljnyi falvakkal, lobbogó sörényű erdőkkel, meg-megcsillanó kis tavakkal. Megértettem Csibor Gyulát, igen, ez maga a szabadság. Hetente egyszer legalábbis.

– Miért éppen ebbe a négy városba jár?

Csibor Gyulának tetszett a kérdés, megcsillant a szeme.

– Valami huncutságra gondol, igaz? Nőkre, ugye? Nem, nem. Egyszerűen szeretem a vonatozást. Kinéztem magamnak ezt a négy várost, és ragaszkodom hozzájuk. Mindig ragaszkodó természet voltam.

– És soha, semmi kísértés?

– Ej de huncut ember Ön! Na jó! Egyszer Kiskunhalason tényleg volt egy nő. Egy ringó járású, gyönyörű, csecses, faros nő, úgy igaz. Odaült az asztalomhoz a restiben, én meg meghívtam egy Martinire. Már azt hittem, nem tudok neki ellenállni, amikor hirtelen észbe kaptam.

– Az asszonyra gondolt?

– Órá akkor nem. De ráébredtem, hogy ez a gyönyörű nő kém. Jugoszláv kémnő. Rám küldték. Felpattantam az első vonatra, jöttem haza.

– De hát mit akarhattak?

– Megtudták, hogy én vagyok Csibor Gyula.

Titokzatos mosoly lengte be az útitársam arcát, amihez azért egy kis szorongás is társult.

– Senkinek sem mondanám el, de Önben megbízom!

– Köszönöm!

– Szóval a kéjnének, vagyis a kémnének a bizalmamba kellett volna férköznie. Valahonnan megtudták, hogy rajta voltam a jugoszláv vonalon. Még Rákosi alatt... Rá lettem állítva.

Elfészkelődött az ülésen, kilazította a virágmintás nyakkendőjét.

– Ez egy kicsit hosszabb történet, de Önnek elmondom! Szóval a kémnő! Valahonnan megtudták, hogy engem, még a háború előtt felvettek a csendőrséghez. A sportnak köszönhetően, nem másért. Megnyertem a debreceni súlyemelő versenyt, mert én eredetileg hajdúsági ember vagyok. Megdöntöttem az Európa-csúcsot, így figyelt fel rám a csendőrség.

A diák-forma most kibújt a magazinja mögül, és köhögni kezdett.

Csibor Gyula egy pillanatra elbizonytalanodott, de én bíztattam a szememmel, hogy ne hagyja abba a történetet. Folytatta hát:

– Elküldtek, kérem, csendőrtiszti iskolára. De mire befejezhettem volna, véget ért a világháború.

– És a súlyemelő csúccsal mi lett?

Még mindig érvényben kellene lennie. A nehézsúlyúak sem emelnek többet, még ma sem. De hát a bizonyíték odaveszett!

– A jegyzőkönyvnek csak meg kell lennie valahol... Mégis Európa-csúcs volt...

– Haj, uram! – sóhajtott nagyot Csibor Gyula. – Fiatal ember még Ön! Volt egy világháború! A verseny teljes jegyzőkönyve elégett.

A diák megint felköhögött, én azonban megbíztattam az öreget:

– Az a fő, hogy Ön nem vette a szívére. Megmaradt az ereje.

– Meg, hála Istennek, megmaradt a mai napig! Habár akkor, a háború után az éhezéstől lesóványodtam. Hanem azért, amikor elvettem a feleségemet – aki, ugye idevaló, sváb lány –, szóval mielőtt megkértem a kezét, az apósom pincéjében, a szüreten megemeltem, és a fejem fölé nyomtam a kétszáz literes hordót.

– Az angyalát! – kiáltottam fel.

– Igaz, akkor csak félig volt tele a hordó. De látta az egész család, milyen legény vagyok én, adta is az apósom mindjárt a lánya kezét. De hát ez már nem érdekes most... A jugoszlávok azért akartak beszervezni, mert itt, Baranyában, az új otthonomban fontos ember lettem. Alig hogy megnősültem, megkerestek Pécsről. Lépjek be a rendőrséghez. Iskola nélkül? – kérdeztem. Nem kell iskola, kinevezük rendőrfőhadnagynak! Háromszobás lakás, szép fizetés. Én mentem volna, csakhogy...

– Csakhogy?

– A feleségem nem akarta. Te, Gyula, monda, gondold meg! Majdnem csendőrtiszt lettél. Ha felavatnak, most börtönben csücsülsz. Egyszer majd, amikor változik, a rendőrtiszteket ültetik le!

– Hallgatott az asszonyra?

– A családi békességet én soha nem rúgtam fel! Elmentem az államigazgatásba. Hamarosan vébé-titkár lettem az egyik baranyai faluban. Itt a közelben, de mindegy, hogy hol, nem érdekes... No akkor meg rá akartak venni, hogy menjek be a járáshoz vébé-titkárnak. Négy szobás lakás, sofőr, szép fizetés. Jól van, megyek! De az asszony nem akarta. Gondold el, Gyula, megbukik a rendszer, mehatsz a dutyiba! Így aztán maradtunk falun. Persze, akkor már számítottak énrám. Már terveik voltak velem. Az egyik nap a tanácsháza előtt megállt egy nagy fekete Volga, kiszállt belőle két ember. Kiküldtek mindenkit az irodákból, belülről becsukták az ajtót. „Csibor elvtárs! Rákosi Mátyás küldött bennünket, elvisszük Pestre, miniszterhelyettesnek!” „Milyen minisztériumba?” „A belügybe!” „És miért éppen engem?” „A kiváló államigazgatási munkája miatt!” Beültettek mindjárt a kocsiba, elvittek Pestre, megmutatták a villát, ahol lakunk majd. Hazajöttem. Mondtam az asszonynak, hogy kezdjen csomagolni...

– Mire ő?

– Gondolhatja! Nem akarta, nem a makacs sváb fejével. Rákosi nemsokára megbukik, vele akarok bukni? Majd vele akasztanak engem is! Visszamondtam hát a miniszterhelyetteséget, de megint eljöttek hozzám. Most két ezredes keresett. Azt mondták, hogy Rákosi elvtárs kicsit neheztelt rám, de aztán megnyült. Jó is, hogy nem leszek miniszterhelyettes, mert fontosabb feladat vár rám! Sokkal fontosabb feladat!

A diák hosszan köhögött, mintha tüdőbaj kínozná. A következő állomáson azonban leszállt, és Csibor bátyó igazán lendületbe jött.

– Megint beültettek a kocsiba, elvittek mindjárt egyenesen Rákosihoz. Négy ajtón is bementünk, mindegyik nehéz vasajtó volt, mindegyik előtt testőrök álltak. A leghátsó szobában ült Rákosi. Leültetett, vodkával kínált. „Köszönöm, Rákosi elvtárs, de én vodkát nem iszom!” „De hát miért nem?” „Vidéki gyerek

vagyok én, Rákosi elvtárs, én mindig szilvapálinkát ittam!” Mindjárt hivatta az egyik tábornokot, kiadta neki, hogy ugorjon le a sarki kocsmába egy üveg szilvóriumért. Az összecsapta a bokáját, és szaladt. Megvártuk, míg visszajött, akkor aztán felhajtottam két jó kupicával. Rákosi nem ivott, azt mondta, hogy ő a vodkához szokott. A kezemre tette a kezét: „Csibor elvtárs! Nagy terveim vannak magával! Megtudtuk, hogy a jövő hónapban ez a Tito Baranya megyében lesz. Valami titkos találkozóra érkezik, a határ mellé, egy Dráva-parti erdőbe.” „Tito elvtárs személyesen?” „Nem elvtárs, hanem láncos kutya! Érti, Csibor elvtárs!” „Értem, Rákosi elvtárs!” „Akkor jól van! Tehát ezt a Titót kell valahogy elfognunk! Gondolkoztunk, hogy hogyan, mert végtelenül ravasz fickó, és végül magát választottuk. Mint aki a legjobban ismeri a helyszínt. És akiben kellő bátorság és kellő tapasztalat van. Vállalja?” Vállaltam. Rákosinak egy páncélaútó volt az íróasztala, teli volt titkos fiókokkal. Kihúzta az egyiket, és kivett belőle egy aranytollat, és a markomba nyomta. Legalább húsz dekát nyomott. Most is meglenne, ha hazafelé tartva nem hagyom el, amikor a nagy Volgával megálltunk a Paksi Halászcsermákban. Valahogy kicsúszott a táskámból, csak otthon vettem észre. No de nem sokat bánkódtam miatta, mert várt a feladat, amivel megbíztak.

– Az asszony nem akadékoskodott?

– Nem volt rá ideje. Mert csak benéztünk hozzá néhány percre, és mindjárt vittek is ki az erdőbe, hogy felkészüljek az elfogásra. El is fogtam aztán a Titót, nemsokára. Egyik éjszaka átúsztam a Drávát, de én már vártam rá a katonákkal. Megadta magát, feltartotta a kezét.

– Az angyalát!

– De tényleg ravasz fickó volt ez a Tito marsall, mert amikor bevittük az őrszobára, és jobban megnéztük a foglyot, akkor derült ki, hogy a segédtsíjtjét öltöztette be Titónak.

– Rákosi nem haragudott? – kérdeztem Csibor bátyót.

– Mire haragudni kezdett volna, megbukott. Én meg elmentem Kőkényberekre vébé-titkárnak. Onnan vonultam nyugdíjba ezerkilencszáznyolcvanhétben.

– És a kémnővel mikor találkozott?

– Kilencvenegyben.

– Mégis, mit akarhattak Öntől?

– A szerbek egyszer már megszállták Baranyát. Alighanem erre készültek megint. Szuperkémeiket kerestek. Rólam nyilván tudták, hogy annak idején elfogtam Titót. Vagyis a Tito főtitársját. Aki pedig erre képes volt, az nem akárki. Elérkezettnek látták az időt, hogy megkörnyékezzenek. Tudták rólam, hogy jól úszom, nem véletlenül küldtek engem Rákosiék a Drávához. Csak úgy mellékesen mondom, uram, én már a háború után országos csúcstól úsztam Pécsen, egy megyei versenyen, száz méter gyorsan. Sajnos, csak megyei verseny volt, nem lehetett hitelesíteni a csúcstól.

– Kár érte!

– Sebaj. Nem sikerülhet minden az életben! Szóval a jugók tudták rólam, hogy ma is rendszeres edzésben vagyok, kitűnő fizikai állapotban. A legnehezebb feladatokat meg tudom oldani. De hát nem mennek velem semmire, rájöttek. Meg aztán hamarosan kitört náluk a háború, összeakaszkodtak a bosnyákokkal és a horvátokkal. Az edzéseket, persze nem hagytam abba, nem az ő

kedvükért tartottam karban magamat. Ma is edzek, kérem, rendszeresen. Minden nap edzek, súlyozók, nincsen kihagyás. Kivéve, amikor totózni megyek.

– Az edzéseket hol tartja?

– A lakásban nem engedi a feleségem. Tönkretenném a súlyzókkal a parkettát. Igen rendszerető asszony. Berendeztem edzőteremnek a fáskamrát. Jobb kézzel ma is kinyomom a százötven kilót, ballal a százat. De még ez mind csak semmi! Két kézzel a fejem fölé lököm a kétszáz kilót. Múltkor úgy felnyomtam, hirtelen, hogy a fáskamra teteje is behorpadt. Meg kellett igazítanom, be ne verjen az eső.

– Az angyalát! – bukott ki belőlem.

– Azért mégis a futásban voltam a legjobb!

– Jobb, mint a súlyemelésben?

– Ez akkor derült ki, amikor megnősültem, és a lagzi előtt elvonatoztam Bátaszékre, hogy megvegyem a jegygyűrűket. Addig válogattam a boltban, amíg lekéstem a bozsoki vonatot. De nem estem kétségbe. Az anyósom varrt nekem egy pár lábbelit, amiben a svábok szeretnek járni. Bőrből van a talpa, könnyű szövetből a felső része. Tutyinak hívják. Előhúztam hát a táskából a tutyit, kicseréltem vele a félcipőmet, úgy vágtam neki az országútnak. Bátaszék és Palotabozsok között tíz kilométer a távolság. Éppen tíz. Megnéztem a karórát az indulásnál: huszonhét perc alatt érkeztem Bozsokra. Tízezer méteres világsúcs!

– Az angyalát! Beh kár, hogy nem hitelesítették!

– Nem hitelesítették, mert sajnos nem volt ott a versenybíró, de Pécsről kijöttek hozzám. A pécsi sportkörből. Azt mondták, hogy kivisznek a londoni olimpiára. A tízezer méteren borítékolni lehet az aranyat! Én mentem is volna, de az asszony lebeszélte róla. Kimégy Londonba, Gyula, de soha nem indulsz el! Eltesznek az útból az ellenfelek, megmérgeznek vagy valami, mert megnyernéd az aranyérmeket. Arra meg vannak elegendő. Így aztán itthon maradtam. Csak a Pécsi Dózsát segítettem ki, amikor kiesésre álltak a focibajnokságban. Beálltam a bal szélre, három mérkőzésen rúgtam tizenkét gólt.

– Tizenkettőt?

– Tizenháromat, de az egyik gól lesgól volt. A bírónak látta. Megvertük a Vörös Csillagot és a Honvédet, benn maradtunk az NB egyben. Zúgott a lelátó: „Csibor! Csibor!” Sebes Gusztáv, a válogatott edzője felfigyelt rám, beszélni akart velem. Éppen szólót kötöttem, amikor betoppant hozzánk. Kellene a válogatottba egy balszélső, rád gondoltam, fiam! Csomagolj össze, költözz fel Pestre, kapsz tőlünk Kispesten egy kertes házat. Meglesz a csatársor: Budai, Kocsis, Hidegkúti, Puskás, Csibor. Én mentem volna, mert azért csak ritka kiüntetés, ha az Aranycsapatba hívnak...

– Az asszony azonban...

– Hát igen! „Mit akarsz te ott a válogatottban, ott van már a Csibor! A Puskás Öcsi annyira szereti, mint a testvérét, majd csak lesheted, hogy mikor ad neked labdát! Futhatsz föl-le a pályán, labda nélkül!” Végiggondoltam, és igazat adtam az asszonynak. Mondtam Sebes Gusztávnak, hogy csak akkor megyek, ha előbb beszélhetek a Puskás Öcsivel. „Jól van, fiam, akkor elhozom hozzád!” De már nem hozhatta el, mert közben 54-ben, Bernben elvesztettük a világbajnokságot, és Sebes Gusztávot elkergette a nép. Hanem az öreg szurkolók még

ma is felismernek Pécsen, ha bekukkantok a városba, megállítanak az utcán, szorongatják a kezemet.

Dombtetőn zihált éppen a motorvonat, az utolsó baranyai dombot hágtuk meg. Alant a tolnai sík zöldellt, távolabb a bátaszéki házak cserépmezeje piroslott, még távolabb kéken derengett a szekszárdi hegy.

– No hát, ott töltöm ki a totószelvényt, a tizenkét találatost! – állt az ablakhoz Csibor bátyó. – Szekszárd az én kedves városom!

– Tudja-e Csibor uram, hogy Szekszárdon született Garay János?

– Ja, a focista...

– Nem a focista, hanem a költő.

Csibor bátyó szeme csodálkozásra kerekült. Arról a Garayról még nem halott, pedig elég sok embert ismer Szekszárdon.

– Ő írta Az obsitost. A Hány Jánost.

– A Hányt?

– Azt.

– Ja, a Hári – ütött a homlokára –, őt ismertem. Járási vébé-titkár volt a hetvenes években. Tanfolyamon is voltunk együtt.

Megállt döccenve a vicinális a bátaszéki állomáson. Ahogy fékezett, a motor-kocsiból furcsa hang szakadt ki, mintha hosszan, kitartoán ráköhögött volna Csibor bátyó szavaira.

Lekászálódtunk a vicinálisról.

– Hát az Isten tartsa meg! – nyújtotta a kezét Csibor bátyó. – Ha legközelebb erre jár, még különbeket is beszélhetek!

Az obsitos